

HISTÒRIA

Arxiver i historiador

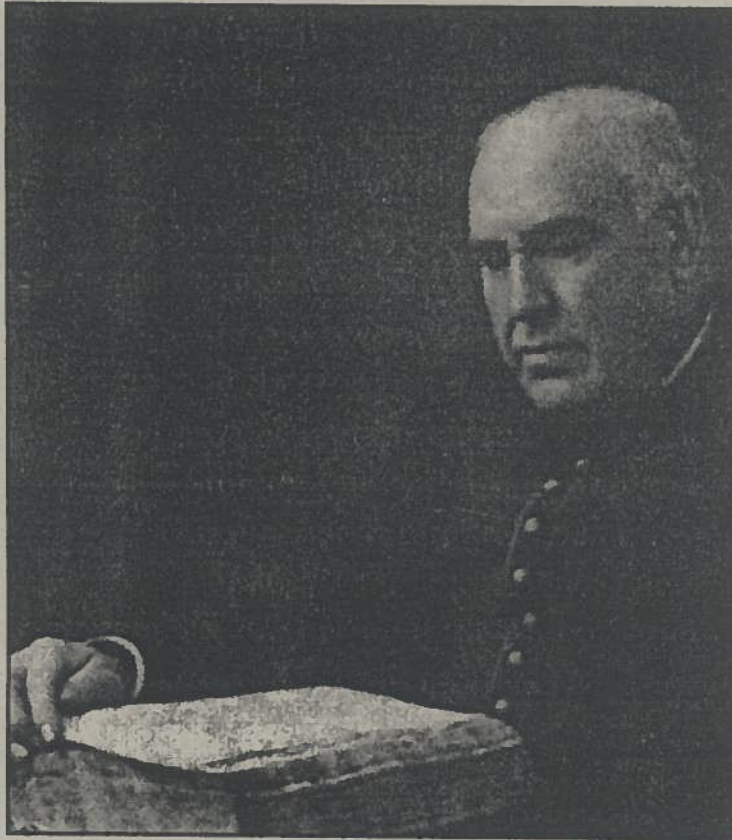
Sanchis Sivera va ser un gran promotor de l'estudi de la cultura valenciana

VICENT JOSEP ESCARTI

El 21 de maig de 1937 moria, a València, el canonge arxiver i historiador Josep Sanchis Sivera. Havia nascut a la mateixa ciutat, el 5 de gener de 1867. Va dedicar els seus esforços a la vida sacerdotal i a la recerca del nostre passat col·lectiu i, com a erudit, ha passat ell també a formar part de la nostra història. Per a tots els qui ens movem entre papers d'arxiu i historiografia diversa, els seus escrits encara ens són utilíssims, i pocs —ben pocs—, dels historiadors de la història i de la cultura del nostre país durant l'edat Mitjana o l'edat Moderna, podran dir que no han consultat profitosament sempre algun dels seus treballs. Entre altres coses, perquè va ser un precursor de molts temes; però, també, pel rigor amb què s'hi va encarar.

Tanmateix, si fa uns dos anys es complia el seixantè aniversari del seu traspàs, bé és cert que —si no m'erre— cap institució no el recordava d'una manera especial. Solament sembla que Antoni Ferrando —home sempre atent a aquesta mena de detalls del nostre país—, promouia la publicació d'un recull d'articles del canonge Sanchis —oncle, per cert, de don Manuel Sanchis Guarnier. Un volum que ara fa poc ha eixit al carrer i que conté sis dels seus millors estudis d'història cultural dels valencians, traduïts a la llengua en què foren pensats i a l'abast de tothom, atès que es trobaven en publicacions no sempre de fàcil accés i consulta. *Estudis d'història cultural*, s'intitula, i ha estat a cura d'un altre erudit, el medievalista Mateu Rodrigo Lizondo, i presenta una breu notícia biogràfica de Francesc Pérez i Moragon.

Sanchis Sivera, però, segurament mereix encara més atenció; i hauria de ser recordat també com un dels

Josep Sanchis Sivera.

promotors de la cultura valenciana de finals del segle XIX i de principis de l'encara actual. S'apassionà per temes valencians com la pintura gòtica, la Seu, els Borja o sant Vicent Ferrer i treballà en ells amb la dignitat heretada d'un altre gran canonge així de la Seu, don Roc Chabàs, dins la línia del positivisme, vinculat clarament a l'empenta cultural de la Renaixença valenciana i pròxim també a l'anomenat noucentisme historiogràfic català. Com ha assenyalat Mateu Rodrigo "cultivà la Història inspirat per un ideal patriòtic i civil". Però també va ser l'impulsor o va

estar al costat de projectes culturals, com ara el Centre de Cultura Valenciana, la revista *Anales del Centro de Cultura Valenciana* o l'Exposició d'Art Retrospectiu, celebrada a València el 1908. Fou un dels signants de les Normes de Castelló (1932) i va ser membre de diverses acadèmies d'Història, de Belles Arts i de Llengua, i també de l'Institut d'Estudis Catalans.

Però a banda d'açò, en fer una ullada a la seua trajectòria vital, allò que sobta és, a més de la seua vastíssima bibliografia —cosa que parla clarament del seu tarannà vitalista—,

com el 19 de juliol de 1936, en produir-se la sublevació dels militars contra la República, don Josep Sanchis Sivera, que es trobava a Puigcerdà per problemes de salut, "no dubtà a retornar a València, amb el propòsit de tractar de salvar els tresors artístics i documentals que es conservaven a la Seu", com ens explica Pérez Moragon.

El nostre país no ha tingut massa homes de la vàlua intel·lectual i patriòtica de don Josep Sanchis Sivera. I, menys encara, dels qui es trobaven vinculats a una institució tan poderosa llavors com l'Església. Amb ells —amb el canonge Sanchis—, la nostra història pot escriure's d'una manera més fàcil i, sobretot, gràcies en bona mesura a ells, la nostra història pot escriure's en clau valenciana. Els qui hi treballen, els estem francament agraïts. Els valencians, en general, ho haurien d'estar, també. Llegir, ara, aquest volum publicat per l'Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana a instàncies d'Antoni Ferrando, tot recollint una iniciativa antiga de Sanchis Guarnier, i a cura de Mateu Rodrigo i Pérez Moragon, amb la col·laboració inestimable d'una institució de tant de renom com la Fundació Bancaixa, serà un bon punt de començament. O, almenys, aquest és el meu desig.

En un breu retrat seu que encapçalava un conte, del 1915, Sanchis Sivera deia, després de reconèixer-se un entusiasta de les glòries del passat: "tinc confiança en què, estudiant-les i sentint-se orgullós d'elles, les generacions futures les faran renàixer en el pervindre, i València se n'orgullirà com en atre temps dels seus fills, sempre treballadors, honrats, artistes, confiats en les seues forces, plens de sagrats ideals". Eren els ideals de la Renaixença, sens dubte, però en els quals, encara i en part, ens podem reconèixer alguns.

LLIBRES

Poesia

Planys de l'home llop
Manuel Joan i Arinyó
Editorial 3 i 4
223 pàgines. València, 1999.

Aquesta edició de la poesia completa de Manuel Joan i Arinyó, que es publica, per cert, sense cap introducció i sense dades sobre l'autor, no se sap si per avarícia de l'editor,

arranca amb *Bateguen els desigs*, poemari guanyador de l'Amador Oller del 1981, i es tanca amb tres estampes breus del 1991 acollides al títol *L'amant*. Entre el principi i el final, quatre llibres d'aquest poeta singular que sovinteja tots els registres, inclòs el de la prosa poètica, que l'autor maneja amb contundència notable. Al llibre, hi ha de tot i alguns passatges destaquen per una narrativa poderosa dotada d'un ritme endiabat. D'altres preocupacions de l'autor, en poden donar fe les línies següents: "Lili Marlen trenca aigües al cotxe mentre Herr Dobermann l'encula", o "Kinder Fetus, entestat anys i panys a no eixir de la figa de sa mare, ara s'entreté a serrar-li les venes amb les dents". Antifeixisme pur (i dur).

Narrativa

Les veus de la ciutat
Ignasi Mora
Edicions 62
107 pàgines. Barcelona, 1999.

Versió definitiva d'una novel·la que l'autor va començar a escriure el 1986, *Les veus de la ciutat* és un homenatge a la ciutat de Gandia i als

seus habitants, o més aviat a aqueix cúmul de veus més o menys anònimes que tant diuen, a qui sap escoltar, sobre el to vital de qualsevol ciutat. Mitjançant una tècnica estructurada en 24 monòlegs breus, una particularitat notable d'aquest oïdor de veus és una cronologia que arranca el 1986 per a anar retrocedint fins als començaments mateixos del segle, la qual cosa li permet elaborar una panoràmica de la parla popular valenciana, poblada a més a més per una galeria de personatges inoblidables, que ompli pràcticament la centúria que acaba. En paraules de l'autor, en reprendre aquest material, hi ha veus que ja no sonen com abans, i altres que ha sotmés a un procés d'afinació.

Assaig

El naixement d'una colònia
Josep Torró
Universitat de València
263 pàgines. València, 1999.

Què té a veure el naixement del Regne de València amb els orígens del colonialisme europeu modern? Aquest és

l'enfocament innovador que Josep Torró dona a la conquesta en el context de l'expansió del sistema feudal i de la seua lògica. El subtítol del llibre, *Domini i resistència a la frontera valenciana (1238-1276)*, resulta ben explícit de la mirada desmitificadora i oberta que l'autor projecta sobre les peripecies de l'expansió catalana i de la resistència que el poble andalusí va tractar d'oposar-hi, així com del seu procés posterior d'integració, sempre problemàtic. Guardonat amb el Premi Ferran Soldevila de l'any 1997, aquest llibre aporta una altra llum, una altra visió, sobre un passatge bastant mitificat de la nostra història com a valencians.

R